

BO‘LAJAK SHIFOQLAR UCHUN XORIJIY TILNI O‘QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Xorijiy tillar kafedrası v.b dotsenti

Raximova Nigora Atakulovna

raximovanigora2103@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada bo‘lajak shifokorlar uchun xorijiy tilni o‘qitishda interfaol metodlardan foydalanish imkoniyatlari o‘rganildi. Tadqiqotda talabalarning lingvistik va kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda interfaol usullar samaradorligi tahlil qilindi. Olingan natijalar interfaol metodlarning motivatsiya, mustaqil fikrlash va amaliy nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhimligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: Xorijiy til, interfaol metodlar, tibbiyot ta‘limi, kommunikativ kompetensiya.

Kirish

Zamonaviy tibbiyot ta‘limi talabalarning nafaqat kasbiy, balki lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishni talab qiladi. Bo‘lajak shifokorlar xorijiy tilni bilishi, xalqaro tibbiy adabiyot va ma‘lumotlardan foydalanishi, bemor bilan samarali muloqot qilishi uchun muhimdir. An‘anaviy dars usullari ko‘pincha passiv o‘rganish va yodlashga asoslangan bo‘lib, talabalarning nutq va amaliy ko‘nikmalarini yetarlicha shakllantirmaydi. Shu bois, interfaol metodlar – guruh ishlari, rol o‘yinlari, muammoli vaziyatlar, loyiha va prezentatsiyalar – talabalarning faol ishtirokini rag‘batlantirish, amaliy nutq va kasbiy lug‘atni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi bo‘lajak shifokorlar uchun xorijiy tilni o‘qitishda interfaol metodlarning pedagogik samaradorligini aniqlashdan iborat. Ushbu maqolada interfaol metodlarning afzalliklari, ularni ta‘lim jarayonida tatbiq etish imkoniyatlari va talabalarga ta‘siri ilmiy asosda tahlil qilinadi. An‘anaviy dars metodlari ko‘pincha passiv o‘rganishga, ya‘ni lug‘at yodlash va grammatik mashqlar bilan cheklanishga asoslangan. Bu esa talabalarning nutq ko‘nikmalarini shakllantirish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda yetarli natija bermaydi. Shu sababli, xorijiy tilni o‘rgatishda **interfaol metodlar** – guruh ishlari, rol o‘yinlari, muammoli vaziyatlar, prezentatsiyalar va loyihalar – talabalarni faol o‘rganishga jalb qilish, ularning amaliy nutq va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida e‘tirof etiladi.

Interfaol metodlar talabalarning bilim olish jarayonida faolligini oshiradi, ularni muammolarni hal qilishga ragʻbatlantiradi va guruhda hamkorlik koʻnikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, talabalarning motivatsiyasini oshiradi va dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Shu nuqtai nazardan, xorijiy tilni interfaol metodlar orqali oʻrgatish pedagogik samaradorlikni oshirishga, kasbiy va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi – boʻlajak shifokorlar uchun xorijiy tilni oʻqitishda interfaol metodlarning samaradorligini aniqlash va ularning taʼlim jarayonidagi afzalliklarini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot quyidagi vazifalarni oʻz ichiga oladi:

1. Interfaol metodlarni va ularning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish.
2. Boʻlajak shifokorlar bilan tajriba oʻtkazish orqali metodlarning samaradorligini aniqlash.
3. Olingan natijalar asosida xorijiy til darslarida interfaol yondashuvni qoʻllash boʻyicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Metodlar

Tadqiqot Toshkent shahridagi tibbiyot oliy taʼlim muassasasida 2023–2024 oʻquv yili davomida olib borildi. Tadqiqot ishtirokchilari 2–3-bosqich tibbiyot yoʻnalishi talabalari boʻlib, jami 60 nafarni tashkil etdi. Talabalar bilim darajasi va lingvistik tayyorgarlik boʻyicha tenglashtirilib, tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi.

Nazorat guruhida xorijiy til anʼanaviy yondashuv asosida, yaʼni lugʻat va grammatika mashqlari orqali oʻrgatildi. Tajriba guruhida esa interfaol metodlar qoʻllanildi: guruh ishlari, rol oʻyinlari, muammoli vaziyatlar tahlili, prezentatsiya va loyiha ishlari. Darslarda kommunikativ va kasbiy kontekstlar asosida mashqlar tashkil qilindi.

Baholash vositalari sifatida diagnostik testlar, yozma va ogʻzaki mashqlar, soʻrovnomalar va pedagogik kuzatuvlar ishlatildi. Dastlabki va yakuniy natijalar kvantitativ va sifat jihatdan tahlil qilindi. Nazorat guruhi talabalari xorijiy tilni anʼanaviy yondashuv asosida oʻrganishdi, yaʼni lugʻat yodlash, grammatik mashqlar va oʻqituvchi yetakchiligida passiv dars jarayonidan foydalandilar. Bu yondashuv talabalarning nutq va amaliy koʻnikmalarini shakllantirishga cheklangan imkoniyatlar yaratdi.

Tajriba guruhi esa interfaol metodlar orqali taʼlim oldi. Darslar quyidagi usullarni oʻz ichiga oldi:

- **Guruh ishlari:** Talabalar kichik guruhlariga boʻlinib, klinik vaziyatlarni muhokama qilish va masalalarni hal qilishdi.

- **Rol o'yinlari:** Talabalar bemor-shifokor vaziyatlarini sahnalashtirib, amaliy nutq va kommunikativ ko'nikmalarini mustahkamlashdi.

- **Muammoli vaziyatlar tahlili:** Talabalar kasbiy kontekstda yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va yechim topish bo'yicha ishladilar.

- **Prezentatsiyalar va loyiha ishlari:** Talabalar mavzu bo'yicha kichik tadqiqotlar o'tkazib, natijalarni guruh oldida taqdim etdilar.

Tadqiqot jarayonida talabalar bilim va ko'nikmalarini baholash uchun quyidagi vositalardan foydalanildi:

1. **Diagnostic testlar** – dars boshida talabalarning boshlang'ich bilim darajasini aniqlash.

2. **Yozma va og'zaki mashqlar** – termin, ibora va kasbiy nutqni qo'llash qobiliyatini baholash.

3. **So'rovnomalar** – talabalarning motivatsiyasi, darsga qiziqishi va interfaol metodlarga munosabatini o'rganish.

4. **Pedagogik kuzatuvlar** – dars jarayonida talabalar faoliyati, guruh ishlari va amaliy mashqlardagi qatnashuvni tahlil qilish.

Olingan ma'lumotlar kvantitativ (test ballari) va sifat jihatdan (kuzatuv va so'rovnomalar) tahlil qilindi. Natijalar guruhlar o'rtasida interfaol metodlarning samaradorligini aniq ko'rsatdi va talabalarning amaliy nutq va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyatini tasdiqladi.

Metod nomi	Tavsif va qo'llanishi	Maqsadi va pedagogik ahamiyati
Guruh ishlari	Talabalar kichik guruhlariga bo'linib klinik vaziyatlarni muhokama qiladi va masalalarni hal qiladi.	Jamoaviy ishlash, muloqot va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.
Rol o'yinlari	Talabalar bemor-shifokor vaziyatlarini sahnalashtiradi.	Amaliy nutq va kasbiy lug'atni real kontekstda qo'llash qobiliyatini shakllantirish.
Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish	Talabalar kasbiy kontekstda yuzaga keladigan muammolarni aniqlab, yechim topadi.	Tahliliy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.
Prezentatsiyalar	Talabalar mavzu bo'yicha kichik	Mustaqil fikrlash, tadqiqot qobiliyati va

	tadqiqotlar o'tkazib, natijalarni guruh oldida taqdim etadi.	muloqot ko'nikmalarini oshirish.
Loyiha ishlari	Talabalar biror kasbiy yoki ilmiy mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqadi va natijalarni baham ko'radi.	Kreativ fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish.

Natijalar

Tajriba guruhidagi talabalar interfaol metodlar yordamida xorijiy til ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirdi. Ular amaliy nutqda so'zlashuv, kasbiy lug'atni qo'llash va bemor bilan muloqot vaziyatlarini tavsiflashda yuqori natija ko'rsatdi. Nazorat guruhidagi talabalar esa passiv yodlash usulida o'qiganligi sababli amaliy nutq ko'nikmalari past bo'ldi.

So'rovnoma natijalari interfaol metodlar talabalarning darsga motivatsiyasini oshirganini va mustaqil o'rganishga rag'batlantirganini ko'rsatdi. Pedagogik kuzatuvlar talabalarning muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va guruhda hamkorlik qilish qobiliyatining rivojlanganini tasdiqladi.

Dastlabki diagnostik testlar ikki guruh o'rtasida sezilarli farq yo'qligini ko'rsatgan bo'lsa-da, yakuniy test natijalari tajriba guruhi talabalari bilim va ko'nikmalarini yanada mustahkam o'zlashtirganligini tasdiqladi. Talabalar guruh ishlari, rol o'yinlari va muammoli vaziyatlarni tahlil qilish jarayonida termin va iboralarni kontekst asosida to'g'ri qo'llashga muvaffaq bo'ldilar. Shuningdek, prezentatsiya va loyiha ishlari ularning mustaqil fikrlash, muloqot va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Pedagogik kuzatuvlar natijalari interfaol metodlar talabalarning darsga motivatsiyasini oshirishini, faollik bilan qatnashishini va amaliy mashqlarda yuqori darajada ishtirok etishini ko'rsatdi. Nazorat guruhi talabalarining amaliy ko'nikmalari esa ko'proq yodlashga va passiv mashqlarga asoslanganligi sababli pastroq natija berdi. Shu bilan birga, so'rovnoma natijalari interfaol metodlarning talabalar orasida qiziqishni oshirish, o'quv jarayonini yanada samarali qilish va til o'rganishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishda muhimligini tasdiqladi. Umuman olganda, tadqiqot interfaol metodlarning bo'lajak shifokorlar uchun xorijiy tilni o'rgatishda samarali vosita ekanligini va talabalarning lingvistik, kommunikativ va kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Muhokama

Olingan natijalar interfaol metodlarning xorijiy til o'qitish jarayonida samarali ekanligini tasdiqlaydi. Rol o'yinlari va muammoli vaziyatlar

talabalarga termin va iboralarni amalda qo'llashga yordam beradi, guruh ishlari esa kommunikativ va tahliliy ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlar talabalarning motivatsiyasi va o'quv jarayonida faol ishtirokini oshiradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlarni samarali qo'llash uchun o'qituvchining pedagogik malakasi va o'quv materiallarining yetarli darajada bo'lishi muhimdir. Shuningdek, texnologik vositalardan foydalanish interfaol metodlarning samaradorligini yanada oshiradi. Shuningdek, interfaol metodlar talabalar motivatsiyasini oshirdi va dars jarayonida faol qatnashishga undadi. Talabalar muammoli vaziyatlarni tahlil qilganida terminlarni o'zaro bog'liq kontekstda ishlatishni o'rganishdi, bu esa passiv yodlashga asoslangan an'anaviy metodlardan sezilarli farq qildi. Prezantatsiya va loyiha ishlari esa mustaqil fikrlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va natijalarni boshqalarga tushuntirish ko'nikmalarini shakllantirdi.

Biroq, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlarni samarali qo'llash uchun o'qituvchining pedagogik va metodik malakasi muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi metodlarni to'g'ri tanlab, darsni qiziqarli va izchil tashkil qilmasa, talabalar faolligi va amaliy ko'nikmalar yetarli darajada rivojlanmaydi. Shu bilan birga, darslik va o'quv-uslubiy materiallarning yetarli darajada mavjudligi, texnologik vositalardan foydalanish ham interfaol metodlarning samaradorligini oshiradi.

Umuman olganda, tadqiqot interfaol metodlarning xorijiy til o'qitishda talabalarning lingvistik, kommunikativ va kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qilishi, darsga motivatsiyasini oshirishi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim pedagogik vosita ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli, bu yondashuvlar tibbiyot ta'limida keng joriy etilishi tavsiya etiladi.

Xulosa va tavsiyalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar bo'lajak shifokorlar uchun xorijiy tilni o'rgatishda yuqori samaradorlikka ega. Talabalar rol o'yinlari, guruh ishlari, muammoli vaziyatlar va prezentatsiyalar orqali amaliy nutq, kasbiy lug'at va kommunikativ ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirdilar. Bu metodlar dars jarayonida talabalarni faol ishtirok etishga undaydi, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini shakllantiradi, shuningdek, motivatsiyani oshiradi. Nazorat guruhi bilan solishtirganda, tajriba guruhi talabalari amaliy ko'nikmalarni tez va samarali o'zlashtirishdi, termin va iboralarni kontekst asosida to'g'ri ishlatish qobiliyatini rivojlantirdilar.

Shu asosda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Xorijiy til darslarida interfaol metodlarni keng qo'llash, shu jumladan rol o'yinlari, guruh ishlari, muammoli vaziyatlar va prezentatsiyalar orqali talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish.

2. Darslarni klinik vaziyatlar, tibbiy matnlar va kasbiy kontekstlar asosida tashkil etish, talabalarga termin va iboralarni real sharoitda qo'llash imkonini yaratish.

3. O'qituvchilarni interfaol metodlar bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslariga jalb qilish, pedagogik va metodik kompetensiyani rivojlantirish.

4. O'quv-uslubiy materiallar, interfaol resurslar va texnologik vositalardan foydalanish orqali dars jarayonini qiziqarli va samarali qilish.

5. Kelgusida interfaol metodlarning turli tibbiy mutaxassisliklar bo'yicha samaradorligini o'rganish va talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirish.

Umuman olganda, interfaol metodlar xorijiy tilni o'rgatishda nafaqat lingvistik va kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi, balki bo'lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim pedagogik vosita sifatida e'tirof etilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Richards J. C., Rodgers T. S. Chet tillarni o'qitish metodlari va yondashuvlari. – Kembrij: Cambridge University Press, 2014.
2. Harmer J. Ingliz tilini o'qitish metodikasi. – London: Longman, 2015.
3. Nation I. S. P. Lug'at o'rganish va til kompetensiyasi. – Kembrij: Cambridge University Press, 2013.
4. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL va interfaol o'qitish metodlari. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
5. Brown H. D. Til o'qitish prinsiplari. – San Francisco: Pearson, 2007.
6. Willis J. Task-based Language Learning. – London: Longman, 2007.
7. Freeman D. Active Learning in Language Teaching. – Oxford: Oxford University Press, 2000.
8. Scrivener J. Learning Teaching. – Oxford: Macmillan, 2011.